

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM ȘI EVALUARE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

BACALAUREAT 2009

PROBA ORALĂ

I. Precizări metodologice

Conform programei școlare pentru examenul de bacalaureat 2009, **proba orală** vizează competențele de comunicare orală, aplicate în receptarea mesajelor orale și scrise și în producerea unor tipuri de discurs (descriptiv, informativ, narativ, argumentativ) exersate în cadrul învățământului liceal. Curriculumul liceal, care stabilește *principiul studierii limbii și literaturii române din perspectivă comunicativ-funcțională*, pune accent pe *latura formativă a învățării*, fiind centrat pe *achiziționarea de competențe*, fapt care a determinat precizarea, în programa de bacalaureat, a competențelor de evaluat și a conținuturilor din domeniile: **A. literatura română, B. limbă și comunicare.**

Pentru bacalaureatul 2009, în proiectarea subiectelor pentru proba orală se va avea în vedere *principiul complementarității*, în sensul că prin *proba orală* se vor evalua alte competențe specifice sau alte valori ale acestor competențe față de *proba scrisă*, după cum urmează:

- 1.1. Utilizarea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog, în vederea realizării unei comunicări corecte, eficiente și personalizate, adaptate unor situații de comunicare diverse;
- 1.3. Identificarea particularităților și a funcțiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de mesaje/ texte;
- 1.4. Receptarea adecvată a sensului/ a sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de mesaje orale sau scrise;
- 1.5. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în producerea și în receptarea diverselor texte orale și scrise, cu explicarea rolului acestora în construirea mesajului;
- 2.1. Identificarea temei și a modului de reflectare a acesteia în textele studiate sau în texte la prima vedere;
- 2.5. Compararea unor viziuni despre lume, despre condiția umană sau despre artă reflectate în texte literare, nonliterare sau în alte arte;
- 2.6. Interpretarea textelor studiate sau la prima vedere prin prisma propriilor valori și a propriei experiențe de lectură;
- 3.2. Construirea unei viziuni de ansamblu asupra fenomenului cultural românesc, prin integrarea și relaționarea cunoștințelor asimilate;
- 4.1. Identificarea structurilor argumentative în texte literare și nonliterare studiate sau la prima vedere;
- 4.2. Argumentarea unui punct de vedere privind textele literare și nonliterare studiate sau la prima vedere;
- 4.3. Compararea și evaluarea unor argumente diferite, pentru formularea unor judecăți proprii.

Biletul de examen va conține **un scurt text literar sau nonliterar, la prima vedere pentru candidat** (*texte literare: proză, poezie, dramaturgie; texte nonliterare, memorialistice, epistolare, jurnalistice, juridic-administrative, științifice, argumentative, mesaje din domeniul audio-vizualului*) și **trei cerințe specifice**, desprinse din **lista de cerințe generale/ itemi** (câte una pentru fiecare dintre domeniile de investigare enunțate mai jos, care pot fi particularizate/ tratate prin raportare la specificul respectivului text; a se vedea modelele anexate):

A. Cerințe privind emițătorul (cine emite mesajul, din ce perspectivă/ ipostază, cu ce intenție, în ce context etc.);

B. Cerințe privind structura/ compoziția/ mesajul textului (identificarea ideilor, disocierea faptelor de opinii, a elementelor obiective de cele subiective, a argumentelor de contraargumente, identificarea unor structuri și tehnici argumentative/ informative/ descriptive/ narative etc.);

C. Cerințe privind construirea unei interpretări/ exprimarea unei opinii argumentate (despre aspecte/ argumente/ idei/ afirmații/ atitudini evidente în textul dat, cu privire la o perspectivă actuală asupra ideilor exprimate, despre opțiunea, pe baza experienței personale, pentru una sau alta dintre soluțiile propuse/ care se conturează etc.).

În răspunsul la sarcinile de lucru indicate prin **cerințele nr. 1 și nr. 2**, candidatul se va referi strict la informațiile oferite de textul extras (și numai în mod excepțional, pentru completarea răspunsului, poate opta și pentru referirea la alte texte, similare sau diferite, pe care le cunoaște, fără însă ca examinatorul să-i solicite acest lucru).

În răspunsul la **cerința nr. 3 (construirea unei interpretări/ exprimarea unei opinii argumentate)**, candidatul poate face referire și la alte texte/ teme/ idei/ informații din propria experiență/ învățare, dar numai în concordanță cu informațiile/ ideile/ semnificațiile/ mesajul textului pe care l-a extras în fața comisiei de examen.

Examinatorul poate interveni cu întrebări ajutătoare numai în situația în care vor considera că răspunsul este confuz/ incomplet/ evaziv, fără însă a deturna sensul/ ideea/ mesajul transmis de monologul oral al candidatului. Judecata de valoare a examinatorului se exprimă prin nota acordată candidatului pentru calitatea și relevanța fiecărui răspuns la cerințele textului, formulate pe biletele de examen, urmărindu-se atât aplicarea cunoștințelor, cât și construcția discursului argumentativ (structuri, conectori și tehnici argumentative), adecvarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale la situația de comunicare.

Îi este interzis examinatorului să adreseze candidatului întrebări care ies din sfera cerințelor formulate pe biletul de examen sau să le înlocuiască pe acestea cu alte întrebări, subiectiv considerate ca fiind mai potrivite unei situații date (caz în care s-ar vicia notarea candidatului).

II. Exemple de subiecte pentru proba orală

Biletul nr. 1

ACTUL I, Scena 3

Chirița, Guliță, Șarl, Safta, Ion. (Ion vine alergând dintre culisele din dreapta. Ceilalți ies din casă și se cobor în cerdac.)

GULIȚĂ: *Cine mă cheamă?... Nineaca!*

SAFTA: *Ce este?... Ce este?*

ȘARL: *Qui diable?... Ah, madame!...**

ION: *Aud, cucoană... Iaca ia...*

CHIRIȚĂ: *Da' veniți azi de ma coborâți de pe cal... Ce, Doamne iartă-mă!... ați adormit cu toții?*

(Ion se pune dinaintea calului și-l apucă de zăbale ca să-l ție. Ceilalți se adună împrejurul Chiriței.)

GULIȚĂ: *Ba nu, nineacă... dar învățam Telemac* cu monsiu dascalu.*

[...]

CHIRIȚĂ: *Quel bonheur! Gugulea nineacăi!... Auzi ce spune monsiu Șarla?... Zăce că ai să vorbești franțuzăște ca apa... N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau?*

ȘARL: *Comme?... Ah, oui, oui... vous dites comme ça en moldave... Oui... oui.*

CHIRIȚĂ: *Da' ian să-i fac eu un examen... Guliță, spune nineacăi, cum să cheamă franțuzăște furculiță?*

GULIȚĂ: *Furculision.*

CHIRIȚĂ: *Frumos... Dar friptură?*

GULIȚĂ: *Fripturision.*

CHIRIȚĂ: *Prea frumos... Dar învățita?*

GULIȚĂ: *Invar-tision.*

CHIRIȚA: *Bravo... Guliță!... Bravo, Guguliță!... (Îl sărută.)*

ȘARL (în parte, furios): *Gogomanition, va!...*

(Vasile Alecsandri, **Chirița în provincie**)

* *Qui diable?... Ah madame!* (fr.) – Cine dracu?... Ah, doamnă!

* *Întâmplările lui Telemac, fiul lui Ulise* – poem epic în proză al scriitorului francez Fénelon

1. Precizează perspectiva pe care o are autorul textului dramatic, asupra unor comportamente și a moravurilor din Moldova (din perioada 1840-1870).
2. Prezintă două dintre faptele de limbă identificate în textul citat (la alegere, dintre nivelurile: *ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textual*).
3. Comentează, pe baza valorilor și a convingerilor personale, mesajul textului sau o informație/ o idee identificată în text.

Biletul nr. 2

Spirit mai mult empiric decât speculativ, Maiorescu trase imediat concluziile practice ale poziției lui estetice: arta își are scopul în sine, adică în emoția estetică, și nu în altceva; arta este pentru artă. Și cum piesele lui Caragiale erau acuzate de imoralitate, greutatea apărării trebuia să cadă în această direcție, adică asupra raporturilor dintre artă și morală. Are arta vreo misiune morală? Se întreabă el. „Da, arta a avut totdeauna misiune morală și orice adevărată operă artistică o îndeplinește.” Rămâne însă de văzut în ce constă moralitatea artei... Morala rezidă în însăși esența artei; din moment ce egoismul este principiul oricărui rău și natura emoției estetice e de a ne ridica prin uitare de sine deasupra lui în lumea ficțiunii ideale, măcar pentru o clipă, atât cât ține emoția estetică, urmează de la sine că arta este morală prin însăși definiție.

Pusă astfel, și nici nu poate fi altminteri, concluzia e că arta nu are alte scopuri morale decât cel ce e însăși esența ei, a înălțării impersonale, a dezrobirii omului din cătușele egoismului; arta nu poate avea alte intenții ce-l împlântă pe om în contingent, intenții politice sau moralizatoare. [...] Maiorescu rămâne, așadar, egal cu sine însuși, teoreticianul unei arte dezinteresate, lipsită de orice tendință practică, adversarul literaturii de caracter politic, moral și chiar patriotic.

(E. Lovinescu, **Titu Maiorescu**)

1. Precizează perspectiva din care autorul analizează importanța lui Titu Maiorescu pentru literatura română.
2. Prezintă două elemente de structură și de compoziție ale textului citat (particularizări ale organizării textuale, convenții specifice, tehnici și structuri argumentative, conectori, dispunerea ideilor și a paragrafelor etc.).
3. Formulează propriul răspuns la întrebarea *Are arta vreo misiune morală?*, exemplificându-ți opinia prin referire la opera literară a unuia dintre marii clasici ai literaturii române (Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, I.L.Caragiale).

Biletul nr. 3

Caracterul însă al unei școli bune e ca elevul să învețe în ea mai mult decât i se predă, mai mult decât știe însuși profesorul. Odată interesul inteligenței trezit pentru obiecte, odată simțirile sau judecata deprinse la observație, elevul ajunge prin proprie

gândire la rezultate cari nu stau în carte. Dar să lăsăm aceasta; destul că școala n-ar trebui să fie o magazie de cunoștințe străine, ci o gimnastică a întregii individualități a omului; elevul – nu un hamal care-și încarcă memoria cu saci de coji ale unor idei străine, sub care geme, ci un om care-și exercită toate puterile proprii ale inteligenței, întărindu-și aparatul intelectual, precum un gimnast își împuternicește pân-în gradul cel mai mare aparatul fizic, fie-n vigoare, fie-n îndemănare.

Aici vorbim, se-nțelege, de învățământul educativ din școlile primare și secundare, nu de universități. La cele dentâi metoda de predare e lucrul de căpetenie; la universități metoda e indiferent, căci aci se cere știință și numai știință. [...] Esența universității rămâne știința, abstracție făcând de orice alt scop; pe când esența celorlalte școli e creșterea.

Mihai Eminescu, *[„Nu știm cum să ne explicăm...”]*, în *Timpul*, V, nr. 154, din 12 iulie 1880; articol polemic față de propunerea ziarului *Românul* de introducere în școlile primare a unui tratat popular de agronomie, în locul cărților de citire; reprodus în M. Eminescu, **Opere, XI, Publicistică**, Editura Academiei, București, 1984, p. 244

1. Prezintă punctul de vedere al autorului despre școală, așa cum se reflectă în textul de mai sus.
2. Precizează tehnicile și structurile argumentative identificate în textul citat.
3. Exprimă-ți o opinie argumentată despre afirmația autorului: *Esența universității rămâne știința, abstracție făcând de orice alt scop; pe când esența celorlalte școli e creșterea.*

Biletul nr. 4

TITLUL I Principii generale

ARTICOLUL 1 Statul român

- (1) *România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.*
- (2) *Forma de guvernământ a statului român este republica.*
- (3) *România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.*
- (4) *Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.*
- (5) *În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.*

ARTICOLUL 2 Suveranitatea

- (1) *Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.*
- (2) *Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.*

Constituția României, publicată în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 767, din 31/10/2003

1. Precizează scopul comunicării și specificul relației emițător – receptor, așa cum rezultă din textul dat.
2. Prezintă două elemente de structură și de compoziție, identificate în text (particularizări ale organizării textuale, convenții specifice, conectori, dispunerea ideilor și a paragrafelor etc.).
3. Exprimă-ți o opinie argumentată despre prevederile unui articol al **Constituției României**, corelând informația din text cu date din alte surse (literatură, mass-media, documente oficiale etc.).

III. Baremul de evaluare a răspunsului oral*

Criteria de apreciere	Punctaj acordat	Detalierea punctajului
1. Aplicarea cunoștințelor în analiza textelor literare/ nonliterare (adecvarea la subiect; organizarea ideilor, corectitudinea răspunsului)	3 p.	3 p. - Candidatul prezintă un discurs adecvat subiectului/ cerinței. Răspunsul este complet (include toate informațiile necesare) și convingător. 2 p. - Candidatul își adecvează răspunsul la subiect, cu unele ezitări. Răspunsul este corect, dar incomplet. 1 p. - Candidatul prezintă coordonatele subiectului în mod satisfăcător, dar are lacune vizibile în cunoștințe. 0 p. - Raportarea la subiect este nesatisfăcătoare. Candidatul nu răspunde cerinței de pe biletul de examen și nici întrebărilor ajutătoare ale examinatorului.
2. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în comunicarea orală	3 p.	3 p. - Candidatul stăpânește competența de comunicare necesară, pe care o aplică prin utilizarea corectă și adecvată a limbii române literare. Expunerea orală este fluentă, bine organizată și convingătoare. Registrul de comunicare este adecvat competenței comunicaționale și personalizat. 2 p. - Candidatul stăpânește competența de comunicare necesară, pe care o aplică prin utilizarea corectă și adecvată a limbii române literare. Expunerea orală este relativ fluentă, cu anumite sincope și cu grad redus de persuasiune. Registrul de comunicare este adecvat competenței comunicaționale și personalizat. 1 p. - Candidatul deține competența de comunicare susținută de vocabular și de morfosintaxă, expunerea lăsând impresia generală de improvizație. Registrul de comunicare ales este cel adecvat, însă vocabularul este limitat. 0 p. - Limba literară nu este folosită în mod satisfăcător, existând abateri de la uzaj, nepermise în comunicarea formală. Expunerea este sincopată, cu repetarea unor idei, cu pauze sau

		cu ezitări.
3. Argumentarea orală a propriilor opinii asupra textului literar/ nonliterar	3 p.	3 p. - Argumentele prezentate conțin elemente de originalitate și sunt înlănțuite logic, susținând gândirea critică a candidatului, aplicată contextului. Elaborarea argumentării orale respectă construcția discursului argumentativ (structuri, conectori și tehnici argumentative) și adecvarea în totalitate a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale la situația de comunicare. 2 p. - Argumentele prezentate sunt înlănțuite logic, susținând gândirea critică a candidatului, aplicată contextului. Elaborarea argumentării orale respectă, în mare, construcția discursului argumentativ (structuri, conectori și tehnici argumentative) și adecvarea parțială a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale la situația de comunicare. 1 p. - Argumentele prezentate sunt disparate sau există un unic argument. Elaborarea argumentării orale respectă doar accidental construcția discursului argumentativ (structuri, conectori și tehnici argumentative) și adecvarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale la situația de comunicare. 0 p. - Argumentele prezentate sunt insuficiente pentru a se forma o imagine concludentă asupra cunoștințelor candidatului. Argumentarea orală nu respectă construcția discursului argumentativ sau tehnica argumentării.

*Notă! **Se acordă un punct din oficiu.**

Răspunsul candidatului se apreciază prin note întregi de la 1 la 10, în funcție de punctajul de evaluare stabilit pe baza următoarelor criterii de apreciere: *aplicarea cunoștințelor în receptarea și analiza textelor literare sau nonliterare - 3 p.; utilizarea corectă și adecvată a limbii române în comunicarea orală - 3 p.; argumentarea orală a propriilor opinii asupra unui text literar/ nonliterar - 3 p.*

La totalul celor nouă puncte se adaugă un punct din oficiu. Un candidat se consideră promovat la proba orală dacă a obținut minimum nota finală 5 (cinci).

Cele trei **criterii de apreciere** vor fi urmărite de către fiecare examinator, pe tot parcursul expunerii orale a candidatului, fapt care facilitează aprecierea finală obiectivă. Fiecare examinator completează propriul borderou de lucru, în care trece *numele candidatului, punctajele acordate pentru fiecare criteriu de apreciere și punctajul final/ nota acordată.*

IV. Lista cu cerințe generale/ itemi pentru evaluarea prin proba orală (folosită ca bază pentru **cerințele specifice** care vor însoți textul literar sau nonliterar, la prima vedere, de pe biletul pe care îl extrage candidatul în fața comisiei de examinare)

A. Identificarea emițătorului și a contextului

- identificarea și/ sau prezentarea contextului în care este construit/ emis mesajul;
- identificarea emițătorului și/ sau prezentarea ipostazei/ ipostazelor acestuia;

- identificarea și/ sau comentarea perspectivei/ a atitudinii/ a punctului de vedere/ a opiniei emițătorului;
- identificarea scopului comunicării și a particularităților relației emițător-receptor.

B. Reflectarea asupra elementelor constitutive ale mesajului

- identificarea tipului de text (narativ, descriptiv, informativ, argumentativ) și a unor elemente de structură și de compoziție (particularități ale organizării textuale, convenții specifice, tehnici și structuri argumentative, conectori, dispunerea ideilor și a paragrafelor etc.);
- identificarea unor fapte de limbă la nivelurile: ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textual;
- disocierea între sensul propriu și cel figurat, între sensul general și cel contextual, între sensul concret și cel abstract al unor cuvinte/ sintagme/ unități frazeologice;
- identificarea unor elemente de referință ale conținutului de idei al textului, implicite sau explicit formulate (idei, argumente, contraargumente, fapte, opinii/ sugestii).

C. Construirea unei interpretări/ exprimarea argumentată a unui punct de vedere

- prezentarea cauzei/ a motivului care determină atitudinea personajelor/ a punctului de vedere al autorului;
- discriminarea între fapte și opinii, identificate într-un text dat;
- analiza argumentelor și/ sau a contraargumentelor identificate în textul dat;
- compararea unor fapte/ opinii/ argumente identificate într-un text, pe baza unor relații de tipul asemănare-deosebire/ puncte convergente-puncte divergente/ obiectiv-subiectiv/ perimat-modern/ eficient-ineficient, general-particular etc.;
- formularea unei înțelegeri globale: prezentarea mesajului unui text/ a semnificației mesajului/ exprimarea argumentată a unui punct de vedere personal asupra mesajului identificat în textul dat;
- construirea unei interpretări: comentarea unor informații/ fapte/ idei/ atitudini/ puncte de vedere identificate în text, pe baza cunoștințelor și a convingerilor personale;
- susținerea sau combaterea unui argument/ a unui punct de vedere/ a unei idei/ a unei atitudini identificate într-un text dat;
- formularea/ reformularea unei ipoteze și/ sau a unei concluzii, pe baza faptelor prezentate în text;
- construirea unei interpretări: interpretarea dintr-o altă perspectivă, decât cea a autorului, a unei informații/ a faptelor/ a opiniilor prezentate în textul dat;
- formularea unui raționament care să susțină o concluzie personală, pe baza corelării a două informații din text sau a corelării informației din text cu date din afara acestuia/ din alte surse;
- emiterea unei judecăți de valoare asupra unei informații/ a unei idei/ a mesajului unui text, pe baza valorilor și a convingerilor personale.